

HIIUMAA TEATAJA

Sündisid uued vallakodanikud
ARLEN ÜLEMAANTE
AMELIA RAPP
MAIRON ELLER
SANDRA VOOLMA
Õnnitleme vanemaid!

Hiiu valla väljanne. Tasuta.

Oktoober 2020, nr 33

Lavendlitalu Liivandid: oleme omaks võetud

Spontaanselt mõttest sai imeline lavendlitalu, mille ilu tullakse Hiiu maale imetlema üle Eesti ja kaugemaltki.

Vähe on neid, kes poleks kuulnud Tubala külas asuvast lavendlitalust, mis on ilmselt kõige põhjapoolsem lavendlitalu maailmas üldse. Lisaks sellele, et lavendlipõld meelitab oma iluga uudistama ja pole ilmselt autot, mis sellest möödudes hoogu maha ei võtaks, on talu pererahvas usinalt leidnud koostööpartnereid lavendli turustamiseks.

Lavendlini jõuti spontaanselt mõttest

Taavi, Birthe ja Lisandra Liivandi on lavendlitalu toimetanud alles napid kolm aastat. Birthe ja Taavi olid enne saarele talu soetamist Hiiu maal mitu korda puhkamas käinud, aga kui perre sündis laps, soovisid siia päris oma kohta. „2017. aastal tulime perega Hiiu maale puhkama juba kindla teadmisega, et otsime ja ostame päris oma koha. Õnneks puhkuse viimasel päeval ka leidsime selle ja kuu-kaks hiljem saime juba notaris ka võtmekätte,“ rääkisid Birthe ja Taavi.

Lavendlitalu on kokku neli hektarit maad, millest kaks hektarit on vana heinamaa. Pere soovis heinamaale kasutust, et see võssa ei kasvaks. Esimese mõttena käisid Birthe ja Taavi peast läbi lambad, aga kuna loomadest ei tea nad enda sõnul suurt midagi ja on osa ajast ka saarelt ära, ei julgenud nad lambaid siiski võtta.

Kärdla meteoriidikraatri serva kivine pinnas ei andnud Birthele ja Taavile just palju valikuid, mida kasvatada hakata. „Kuna oleme käinud mitu korda puhkamas Lõuna-Prantsusmaal ja sattunud ka Provence'i lavendlipõldude, siis mõtlesime, et proovime lavendliga. Päike ja kiviklibu neile meeldivad,“ tõdesid nad.

Spontaanselt mõttena tellis Taavi 2018. aasta veebruaris Birthele valentinipäevaks 20 000 lavend-

litaimet ja sama aasta juuni lõpus istutati need talgute korras 40 mandrilt tulnud sõbraga kolme päevaga 0,8-hektarisele põllule. Tegemist oli ka Eesti vabariigi juubeliaastaga, seega on esimene lavendlipõld mingis mõttes ka Birthe ja Taavi ning nende sõprade kingitus Eesti 100 aasta juubeliks.

Lavendlist õli, seepi ja mett

Sel aastal oli perel kevadest võimalik Hiiu maal kohapeal elada ja seetõttu võtsid nad ülejäänud heinamaale tütar Lisandra rõõmuks Lepaniidi mahetalust kuus lammast, keda hellitavalt Sassudeks kutsutakse.

2020. aasta oli esimene täis-aasta, kus taimed on saavutanud juba korraliku suuruse. Mai lõpus sai talu ka mahetootja tunnistuse. Talu põllul kasvab kaks eri sorti lavendlit. Üks on dekoratiivtaim, tumedama lillaka tooniga, mida pererahvas lõikab värskelt ning saadab pulmassesse ja lillepoodidesse. „Mingi osa lõikame sirbiga ja paneme kimpudena kuivama. Kuivatatud lavendliõisikutest teevad meie koostööpartnerid lavendlitooteid,“ rääkis Taavi.

Väga põnevaid tooteid on arendanud Hiiu Gourmet – lavendli-pohlasoola – ja Hiiu lühhooldus – lavendliseebi, lavendlivannisoola ja lavendlikeha-koorija. Peenjoogivabrik Nudist toodab põldmarja-lavendlijooki. Birthe ja Taavi märkisid, et toodavad hea meelega koostööpartneritele toorainet, kas siis värsket või kuivatatud lavendli õli ja lavendliveena. Sel aastal tegid nad enese tutvustamiseks ka

„Maal elamise päev:
Hiiu maale elama“
toimub täna ja homme. Kuula täna
õhtul tulijate lugusid
ja saa osa põnevatest
tegevustest homme
Emmaste osavallas.
Vt lisa lk 8.

Lavendlitalu pererahvas Birthe, Taavi ja Lisandra Liivandi: „Häid tuttavaid ja sõpru on saarel päris palju tekkinud!“
Foto: Mikk Matsi

väikeseid lavendlikotikesi, mida sai soetada Hiiu maale käsitööpoodidest ja turismipunktidest. Lavendlikotikesed võeti väga soojalt vastu ja enamikus müügikohtades osteti kõik ära juba enne turismihooaja lõppu.

Sel aastal alustasid Birthe ja Taavi ka lavendliõli ja lavendlivee proovipartii tootmist. Lähiajal soovivad nad Terviseametiga saada paberid korda, et ka neid turustada hakata.

Ühe põneva katsetusena tehti koostööd Lemmena mesindustaluga, kust toodi põllu serva 100 000 abilist, kes kogu öitsemisperioodi lavendlimett korjasid. Birthe ja Taavi on väga meemaiad ja ootavad põnevusega värsket saaki.

Suvehiidlased enam pole

Tootmistaluna lavendlitalu iga päev avatud ei ole, aga Birthe ja Taavi soov oli huvilistele näidata ka põllu ilu ja rääkida talu lugu. Selleks andsid tänavu võimaluse avatud talude päev juuli keskel ja lavendlitalu lõikuspidu 1. augustil. Mõlemad ettevõtmised osutusid vägagi populaarseks. Avatud talude päeval käis kahe päeva jooksul üle 2000 inimese ning lõikuspeol julgelt üle 500 inimese. „Saime palju mõtteid ja positiivseid emotsioone nii lavendliõpradelt kui ka hiidlastelt, kes andsid head tagasisidet Hautselja talu taastamise kohta,“ rõõmustasid Birthe ja Taavi. Nad

loodavad nendest sündmustest teha toreda traditsiooni kõikidele kohalikele ja ka külalistele väljapoolt Hiiu maad.

Hautselja talu ongi Birthe ja Taavi algusest peale taastanud päris kodu mõtte ja plaaniga ning sellel aastal on neil olnud võimalus juba märtsi keskpaigast kohapeal elada. Neil on paaril aastal külas käinud ka talu rajaja järeltulijad, kellelt on saadud nii ülevaade talu ajaloost kui ka positiivset tagasisidet ja õnnistust, mille üle Birthe ja Taavi on väga rõõmsad. „Tuleb välja, et selles talus on elanud ja toimetanud ka kohalik ravitseja, kes kasvas ravimtaimi, ja võibolla ka selle pärast tahtis lavendel, mis on samuti oma olemuselt raviliste omadustega, siia talle tulla,“ leidsid nad.

2020. aasta näitas hästi, et pikaajalisi plaane on aina keerulisem teha, seda rohkem pakub Birthele ja Taavile rõõmu ja turvatunnet teadmine, et neil on olemas oma kodu paradiisisaarel Hiiu maal, kus saavad alati olla. Birthe astus sügisel Hiiu maale ametikooli ja Lisandra käib vahelduva eduga Suuremõisa lasteaias. Päris hiidlasteks nad ennast veel pidada ei saa, küll ütleb aga Taavi, et ainult suvehiidlased nad ka enam pole.

Birthe ja Taavi on leidnud Tubalalt ja Hiiu maalt laiemaltki üsna kiiresti toredaid inimesi, kes neile kaasa elavad ja kui vaja, appi

tulevad. Nad leiavad, et esimestel aastatel oli võibolla keerulisem üksteist mõista ja kui oled kogukonnas uus ja suhteliselt vähe kohal, on ka keeruline inimeste rütmi ja mõttelaadi sisse elada.

„Sel aastal on küll tunne, et oleme ikka suhteliselt omaks võetud ning häid tuttavaid ja ka sõpru on saarel päris palju tekkinud,“ rõõmustasid Birthe ja Taavi. Nad lisasid, et nimekiri inimestest, keda sooviks tänada, läheks väga pikaks, alates Hiiu maale Facebooki grupis abistajatest kuni konkreetsete inimesteni, kes aitavad nõu ja jõuga. Birthe ja Taavi on siiralt tänulikud nii Hiiu maale kui ka siinsetele inimestele. Talu taastamise ja lavendlitalu tegevusega püüavad nad lisaks kodutunde suurendamisele anda ka panuse Hiiu maale positiivsele kuvandile ning meenutada ka hiidlastele endale, et me elame võrratult saarel ja tegelikult on elu ilus.

UNESCO programm „Inimene ja biosfäär“ esitleb Hiiu maale ettevõtteid, kes saare hoitud elukeskkonnas loodusega kooskõlas majandavad. Noore pere ettevõtmine – lavendlitalu loomine ja lavendlitoodetega meie kohalike toodete turu rikastamine – on just see, mis suurepäraselt UNESCO programmialale sobib. Lavendlitalu tooted kannavad Hiiu maale rohelist märki, mis tarbijale kinnitab, et tooted on kvaliteetsed ja toodetud Hiiu maal.

1,2 miljonit eurot Hiiumaa spordikeskuse teise etapi ehituseks

Volikogu otsustas augusti istungil ühehäälselt kasutada riigi 1,2 miljoni eurost lisainvesteeringutoetust Hiiumaa spordikeskuse teise etapi ehituseks.

Uue spordikompleksi esimese etapi ehitus algas juulis ja läheb maksma ligi 5,3 miljonit eurot: järgmisel suvel valmivad keskuse olmekorpus ja kergetõus-tikuhall, pallimängude saal, hostel ja ruumid Kärkla noortekeskusele. Teises etapis valmib tennisehall.

Kultuuriministeerium andis eelmisel nädalal teada, et on valmis toetama Hiiumaa spordikeskuse teise etapi ehitust ja planeerib selleks ministeeriumi 2021. aasta eelarvesse 300 000 eurot. Seda juhul, kui Hiiumaa vallavalitsus võtab enda kanda ülejäänud teise etapi valmimisega seotud kulud suurusjärgus 1,2 miljonit eurot.

Vald taotleb toetust ka keskuse juurde kavandatud väljakutele ja jalgpalli kunstmuruväljakule.

Volikogu võttis lisaeelarve vastu

Volikogu võttis septembrikuu istungil teisel lugemisel vastu selle aasta esimese lisaeelarve.

Lisaeelarves on arvestatud tulumaksu võimaliku alalaekumisega, lisatud sihtotstarbelised laekumised ja täiendav toetusfond. Võrreldes 2020. aasta kinnitatud eelarvega on lisaeelarves tulumaksu vähendatud seitse protsenti ehk 673 814 euro võrra.

Korrigeeritud on kulusid ja arvestatud ümberpaigutustega planeeritud kuludes, lähtudes eelarve seitsme kuu täitmise andmetest ja esitatud ettepanekutest.

Lisaeelarvega on lisatud vahendid sotsiaalkeskuse uue ravikodu teenuse pakkumiseks, samuti vahendid uue hallatava asutuse Hiiumaa Sport ning munitsipaalikooli Hiiumaa Spordikooli tegevuseks.

Eesti valitsus on eraldanud toetusfondi lisavahendeid kokku 893 395 eurot, millest tulubaasi stabiliseerimise toetus 450 785 eurot ning kohalike teede toetuseks 442 610 eurot. Majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumi käskkirjaga on eraldatud kohaliku tee ehitamiseks juhtumipõhine investeeringutoetus 98 200 eurot.

Seoses eriolukorra väljakuulutamisega andis Hiiumaa vallavalitsus välja korralduse Hiiumaa valla hallatavate asutuste ja sihtasutuste tegutsemise ajutise piiramise kohta. Seega on kõigis osavaldades vähendatud kaupade ja teenuste müügitulu: lasteaiade kohatasu, kultuurikeskuste tegevustulud, huvikooli tasud, Käina spordikeskuse tulud.

Osavallad on püüdnud leida kokkuhoiukohti: vähendatud on niitmist, teede soolamist. Kokku on hoitud ruumide kuludelt, kütte, elektri, piserimontide ja puhastusteenuse arvelt, lähetus- ja koolituskuludelt, inventari ostudelt, ürituste kuludelt ja muudelt majanduskuludelt.

Investeeringutegevuse eelarves on täpsustatud investeeringuobjektide maksumusi ning korraldatud kulude ja investeeringute vahelisi ümberpaigutusi. Lisatud on ka investeeringutoetus 1 200 000 eurot Hiiumaa spordikeskusele.

Käina uue planeeringu eskiisjoonis

Volikogu kinnitas Käina uue kaubanduskeskusega seotud detailplaneeringu

Augusti istungil kinnitas volikogu detailplaneeringu, mis võimaldab Hiiumaa Tarbijate Ühistul ehitada Käina uus kaubanduskeskus praeguse kardiraja asukohale, planeeritud on ka uus kardirada.

Detailplaneeringuga jagati planeeringuala kuueks krun-

diks. Kavandatakse kaubanduskeskus, kardirada ja selle teenindamiseks vajalikud hooned, mitmed väiksemad äripinnad, omatoodangu müügikohad ning parklad.

Planeeritud on ka tankla, aga selle osas jäi detailplaneering veel kinnitamata. Käina

osavalla vanem Omar Jõpiselg ütles volikogu istungil, et läbirääkimiste käigus ei leitud operaatorit, kes Käina uue tankla rajamisest huvitatud oleks.

Detailplaneeringuga määrati ka maakasutus- ja keskkonnatingimused ning anti

parkimise, liikluskorralduse, juurdepääsuteede, heakor-rastuse, haljastuse ja tehnovõrkude põhimõtteline lahendus.

Planeeringuala lähedusse jäävad Tuuletorn, spordikeskus, tööstusettevõtte ja Käina kortermajad.

Volikogu toetab tervisekeskuse rajamist

Hiiumaa haigla esitas septembri alguses vallale taotluse toetada perearste koondava tervisekeskuse rajamist 253 000 euroga ning volikogu otsustas septembrikuu istungil toetada haigla taotlust.

Hiiumaa haigla on juba 2015. aastast tegutsenud esmatsandi tervisekeskuse rajamise nimel, kuigi haigla seadusest tulenev ülesanne on osutada vaid eriarstiabi. Hiiumaa haigla nõukogu esimees Meelis Roosimägi märkis vallavolikogu istungil teemat tutvustades lisaks, et eriarstiabi saab osutada ainult heas koostöös üldarstiabiga ning samuti on kogukonnale oluline kiirabi – on hea, kui need kolm asuvad lähedastikku.

Projekti kohaselt liituvad Hiiumaa tervisekeskusega neli perearsti: kolm Kärklast ja üks Käinast.

Tervisekeskuse projekti abikõlblik maksumus on 1 012 000 eurot, sellest 759 000 eurotoetusena ja 253 000 haigla omafinantseeringuna.

Meelis Roosimägi lisas, et haigla peab eelkõige tegelema oma põhikirjalise tegevusega ehk eriarstiabi valdkonnas ning hädavajalikke ümberehitusi tuleb teha haiglas ka selle tagamiseks.

Regionaalhaigla infstruktuuriteenistuse kaasabil

Hiiumaa haigla

Foto: Liina Siniveer

koostatud haigla renoveerimisprojekt läheb maksma üle kahe miljoni euro, millele lisandub tervisekeskuse miljoniline investeering. Regionaalhaigla tegi lisaks algele 600 000-eurosele sissemaksele haigla sihtkapitali hiljuti otsuse suurendada sihtkapitali veel 200 000 euro võrra.

Peale selle peab Hiiumaa haigla renoveerimiseks ja tervisekeskuse rajamiseks võtma pikaajalist laenu, eelkõigeks regionaalhaigla on olemas.

Kõiki Hiiumaa haigla rahastusvõimalusi kokku võttes jääb haiglal renoveerimisest ja tervisekeskuse rajamisest puudu 583 961 eurot. Suurem laen võtaks haiglast täielikult võimalused soetada edaspidi meditsiiniseadmeid ja teha muid vajalikke arendusi.

Haigla taotluses seisab, et valla tugi tervisekeskuse projekti omafinantseeringul annaks haigla suurt tuge pöördumaks haigekassa ja sotsiaalministeeriumi poole,

et leida puuduolev 331 000 eurot.

Tervisekeskuse vajadus on kirjas ka valla arengukava rahvatervise peatükis, kus on toodud maakondlikult olulise investeeringuna Hiiumaa haigla ruumiprogrammi ümberkorraldamine ning tervisekeskuse rajamine. Samuti on seatud eesmärgid, et aastaks 2022 on Hiiumaa eri piirkondades kättesaadav esmatsandi arstiabi, sh tegevust on alustanud tervisekeskus.

Tohvri hooldekodu juurdeehitis valmib aasta pärast

Peagi lüüakse Tohvri kapp maasse ja alustatakse hooldekodu juurdeehitise ehitustöid. Peale juurdeehitise valmimist lisandub hooldekodusse 15 kohta. Praegu on Tohvri hooldekodus 53 kohta.

Juurdeehitise valmides luuakse hooldekodusse ka kuus uut töökohta.

Ehitustööde lõpptähtaeg on 1. oktoober 2021.

Projekti kogumaksumus on 784 400 eurot ja töid teeb OÜ Ösel Projekt.

Tohvri hooldekodu juurdeehitis

Foto: Elo Aunpuu

Kärdla uue keskväljaku ehitus lõpusirgel

Kärdla uuenevale keskväljakule jõudis septembris välimööbel ja alustati haljastustöid. Samuti sai valmis mänguala.

Nädalase prooviaja jooksul pakkus silmailu ka purskkaev, mis talveks küll välja lülitatakse ja kevadel uuesti tööle pannakse.

Kärdla keskväljaku ümberehitamist alustati mullu novembris. Ümber kujundati üle 9000 ruutmeetri liikluslahendused, lisati lipuväljaku funktsioon, väljaku keskele valmis kauplemispindadega pergola, mänguväljak, purskkaev ja rohealad.

Peagi valmiv keskväljak on atraktiivne ja sellel on kõik eeldused, et linnasüdames tekiks nüüdisaegne keskkond ennekõike kohalikele elanikele, aga ka Kärdla külastajatele.

Uus keskväljak valmib novembri alguseks.

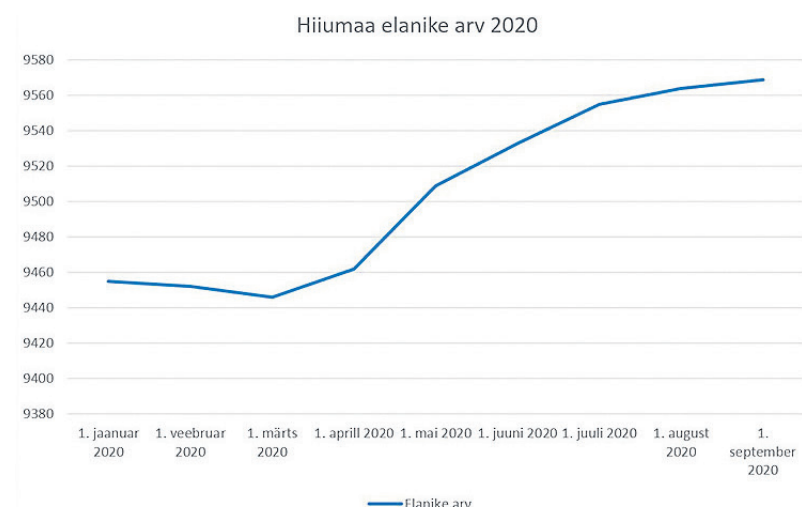
Keskväljaku purskkaev öhtul

Foto: Andres Toom

Hiiumaa elanike arv endiselt tõusulainel

Oma elukoha Hiiumaa valda registreerunute arv on endiselt kasvutrendis. Nii juulis kui ka augustis oli Hiiumaale saabujaid 32, lahkujaid vastavalt 21 ja 18. Rändesaldo oli juulis plussis 11 ja augustis 14 elanikuga.

Septembri alguse seisuga on oma elukoha Hiiumaale registreerinud 9569 inimest. Aasta algusest on elanike arv kasvanud 114 inimese võrra.

Erihooldekodu avamine Kärdlas

Vast avatud erihooldekodu tervitas esimesi elanikke

Augusti lõpus avati Hiiumaa sotsiaalkeskuse erihooldekodu Kärdlas linnapargi servas sotsiaalkeskuse uue hoonetekompleksi esimese majana.

Erihooldekodu on elupaigaks kuni 20-le psüühilise erivajadusega inimesele: 10-le neist saab asuda ööpäevaringsele erihool-

dusteenusele ja 10 kogukonnas elamise teenusele. Juba on ka suur osa kohtadest hõivatud.

Varem ei olnud Hiiumaal võimalik pakkuda erivajadustega inimestele ööpäevaringset hooldust ning hiidlastest kliendid suunati Saaremaale või Läänemaale.

Uue maja avamine Kärdlas andis neile võimaluse naasta koju, kus lähedaste ja peredega on lihtsam suhelda. Erihoolde-

kodu avamine võimaldas paljudel peredel vabaneda suure koormusega omastehooldaja rollist ja murest teenust vajava pereliikme tuleviku pärast.

Erihooldekodus on töökohad kaheksale tegevusjuhendajale ja kolmele abitoölisele.

Hiiumaa sotsiaalkeskuse erihooldekodu projekteeris arhitektuurivõistluse võidutööna arhitektuurbüroo Studio Paralleel, ehitas Eston Ehitus.

Vallavalitsus kohtus loomakaitsjate ja ametkondadega

Septembri algul kohtusid Kärdla vallamajas ümarlaval Hiiumaa valla ja ametkondade ning loomakaitsseorganisatsioonide esindajad. Osalesid Eestimaa Loomakaitsse Liidu, Eesti Loomakaitsse Seltsi, MTÜ Loomapäästegrupp, Loomus MTÜ, Eesti Metsloomahingu, Hiiumaa Jahimeeste Seltsi, Keskkonnaameti, Keskkonnainspektsiooni, Päästeameti, Politsei- ja Piirivalveameti, Veterinaar- ja Toiduameti ning Eesti Linnade ja Valdade Liidu esindajad.

Vallavanem Toomas Rõhu ütles alustuseks, et on koosoleku kokku kutsunud eelmisel nädalal toimunud lubamatu käitumise tõttu ja vallal on soov otsida lahendusi, et midagi sellist enam kunagi ei korduks. Koosoleku eesmärk oli saada selgust, kuidas toimida, kui metsloom on sattunud linnas.

Valla keskkonnaspetsialist rääkis, et valda on mitmeid kordi pöördunud metsloomade küsimuses ning vald on omakorda küsinud nõu erinevatelt ametiasutustelt, kuid ei ole saanud selgeid juhiseid, kuidas kohalik omavalitsus peaks sellises olukorras ette võtma. Varem on olukord lahendatud selliselt, et rebane on kinni püütud ja viidud linnakeskkonnast eemale metsa ning seal vabadusse lastud.

Ümarlaval osalesid valla, ametkondade ja loomakaitsseorganisatsioonide esindajad.

Foto: Liina Siniveer

Ametkonnad tutvustasid enda rolli ja võimalusi seoses teemaga. Keskkonnaameti esindaja tuletas meelde, et keskkonnainfo numbrile 1313 helistades saab igaüks küsida nõu ka metsloomade asjus.

Kadri Taperson MTÜst Loomus tõi välja, et kindlasti ei oleks pidanud möödunud nädala olukorras selliselt tegutsema, kuid samas on tegemist üldise kultuuri ja teadlikkuse küsimusega. Keskkonnainspektsiooni Hiiumaa büroo juhataja Marek Põld lisas, et rebasid ei tohiks linnas toita, vaid nende elu

tuleks linnas võimalikult ebamugavaks teha, et nad inimesi kardaksid – see aitab probleeme ennetada.

Kokkuvõttes leppisid osalejad kokku, et Hiiumaal on vaja regulatsiooni, millistel puhkudel ja kuidas toimida metsloomadega tiheasustusalal, ning vald asub seda välja töötama. Hiiumaa Jahimeeste Seltsi tegevjuht Anu Sarapuu ütles, et selts on valmis omavalitsusega koostööd tegema ja igal konkreetsel juhul appi tulema, kui valla regulatsioon on selge ja koostööpõhimõtted paigas.

Elo Saue

Foto: erakogu

Spordikooli direktori kohale asub Elo Saue

12. oktoobril alustab Hiiumaa spordikooli direktorina tööd Elo Saue.

Elo on sündinud ja kuni põhikooli lõpuni elanud Hiiumaal, viimased seitse aastat on ta töötanud noortetreenerina Soomes Tampere. „Nüüdseks tunnen, et oleks sobiv aeg kodumaale tagasi tulla,” ütleb Elo.

Elo on lõpetanud Tartu Ülikooli kehakultuuriteaduskonna bakalaureusekraadiga, kuid õppinud ka majandusteaduskonnas ning kehakultuuri magistriõpingutest läbinud poole.

Enne Hiiumaale naasmist treenis Elo 10–20-aastaseid noori. Tema töö sisaldas pidevat balansseerimist sportlike saavutuste ja liikumisest rõõmu tundmise vahel.

Hiiumaa spordikooli direktorina soovib Elo muu hulgas arendada spordialade ja treenerite koostööd, et ahvatleda spordi juurde neid lapsi ning noori, kelle kodune toetus selleks väga tugev pole.

„Minu arusaamise järgi on sporditegemine lõbus ning kui noorena on mitmekesiselt ja oskajate käe all õpitud, on täiskasvanuolu palju vaheldusrikkam,” tõdeb Elo.

Kärdla noortekeskust juhivad Ragne Lubjak

Septembris alustas Kärdla noortekeskuse juhina tööd Ragne Lubjak.

Ragne on sündinud ja kasvanud Hiiumaal ning lõpetanud Käina gümnaasiumi. Ta on lõpetanud ka Tallinna Ülikoolis noorsootöö eriala.

Aasta eest Hiiumaale tagasi kolides teadis Ragne kohe, et soovib siin teha erialast tööd. „Mulle väga meeldib planeerimine ja asjaajamine. Väga tore on anda oma panus noorsootöösse just oma kodusaarel,” ütleb Ragne.

Ta usub, et töös Kärdla noortekeskuse juhina tuleb palju põnevaid proovilepanekuid.

Ragne Lubjak

Foto: Kärolyn Kivistik

Reili Rand naasis ajutiselt vallavanema ametisse

Septembrikuu vallavolikogu istungil andis vallavanema asendaja Toomas Rõhu teatepulgaga tagasi Reili Rannale, kes septembri jooksul otsib endale uue asendaja.

Vallavalitsus katkestas vallavanem Reili Ranna lapsehoolduspuhkuse 17. septembrist. „Katkestan puhkuse uue asendaja leidmiseni,” ütles Reili. Ta lisas, et eesmärk on leida asendaja septembrikuu jooksul.

Vallavanema asendaja Toomas Rõhu esitas omal soovil lahkumise avalduse nädal varem. Toomas selgitas, et võtab vastutuse vallas tekkinud juhtimisprobleemide eest. „Vallavanem

peab juhtima vallavalitsuse tööd ja esindama valda parimal võimalikul viisil. Hiljutine rebase surmaga seotud juhtum ja sellele järgnenud näitab probleeme ja ebaselgust valla juhtimises,” rääkis Toomas. „Vastutan valla juhtimise eest ja seetõttu olen otsustanud ametikohalt lahkuda.”

Hiiumaa vallavolikogu esimees Aivar Viidik ütles, et tunnustab Toomase mehisust võtta juhina keerulises olukorras vastutus. „Samuti usun, et juhtimiskriisini viinud intsidendi kõik asjaolud saavad õige peaselguse,” lisas Aivar. „Volikogu esimehena hindan koostööd

Reili Rand ja Toomas Rõhu vallavalitsuse istungil. Foto: Liina Siniveer

Toomasega igati asjalikuks ja konstruktiivseks.”

Volikogu istungil oli Toomase lahkumise tõttu päevakorras vallavalitsuse koosseisu muutmine: vallavalitsus jätkab kaheksaliikmelisena ja sinna kuuluvad lisaks vallavanemale ka osavallavanemad ning arengu- ja rahandusosakonna juhataja.

Vallavalitsuse koosseisust arvati sellega välja Toomas Rõhu, kes täitis vallavanema ülesandeid möödunud üheksa kuu jooksul.

„Täna Toomast valla juhtimisse panustamise eest üheksa tormilise kuu jooksul,” lausus Reili. „Tunnustan Toomast tüüri hoidmise eest nendel erakorralistel aegadel.”

Inimene kogukonna heaks: Sulev Alajõe aitab Hiiumaale tuua välisinvesteeringuid

Alustame uut artiklite sarja, kus tutvustame Hiiumaa avaliku sektori töötajaid ja nende tööd.

Arenduskeskuse juures on ametis kaks inimest, kes teevad tööd mitme maakonna heaks. Üks neist, Lääne-Eesti piirkondlik investorkonsultant Sulev Alajõe töötab küll vormiliselt Saare arenduskeskuse juures, kuid tegeleb laiemalt kogu Lääne-Eesti piirkonnaga.

Sulevi ülesanne on toetada Hiiumaa majandusarengut väliskapitali abiga. „Kui välisinvestoritelt tulevad päringud, on minu ülesanne aidata need siia maandada: tõsta esile Hiiumaa eelised, miks investor peaks otsustama Hiiumaa kasuks, ja kui need otsused on tehtud, siis aidata lahendada kõiki järgmisi samme,” kirjeldas Sulev oma tööd.

Lisaks uute investorite leidmisele on nõustab ta olemasolevaid välisinvestorist omanikuga ettevõtjaid, aitab neil oma probleemidele lahendusi leida ning tugida kasvuambitsioone toetusvõimaluste ja partneritega.

Sulevi portfelli on Hiiumaalt neli ettevõtet. Koostöö ASiga Dagoplast on püsiv alates sellest, kui norralased ettevõtte ostu kavandasid. „Nende kaasamine EASi ettevõtte arenguprogrammi on andnud Dagoplastile olulist tuge oma investeerimis- ja kasvuplaanide elluviimisel,” märkis Sulev.

Ta on aidanud Jörn Johansenil, kes vastutab Dagoplasti turunduse eest, koostada Kesk- ja Ida-Euroopa turgudele laienemiseks ülevaadet turgude vastavatest regulatsioonidest. Ettevõtte sõltub sellest, kuidas kuskil riigis jäätmeid kogutakse ja milliseid pakendeid on vaja.

Sulev Alajõe

Foto: Kärolyn Kivistik

Lisaks on arutatud võimalusi, kuidas Dagoplasti jääksoojust ära kasutada, kutsudes ellu kasvuhooneprojekti, mis haakub hästi tarkade energiakasutusplaanidega.

Pharma Systems Eesti OÜ puhul on Sulev aidanud otsida uusi võimalusi, kuidas saaks nende tegevusele uusi turge leida ja neid kindlustada. „Olen nõustanud, millised on ettevõtte võimalused, kui neil õnnestuks lisaks investeeringutele Emmastes veelgi laiendada ja tuua funktsioone Rootsist omaniku juurest siia üle,” selgitas Sulev.

Koostöös Gerhard Eberlega on Sulev vaadanud, mida tema ettevõtte annaks veel Hiiumaale tuua. „Olen nõustanud teda

mitme kasvuvõimaluse asjus,” lisas ta.

„Minu suureks rõõmuks – pärast seda, kui Leif Andersson Dagoplasti müüs, ei läinud ta rahulikult pensionile, vaid tegeleb aktiivselt edasi,” tõdes investorkonsultant. Koostöös Suleviga otsitakse uusi võimalusi, mida tuua Lehtmasse lisaks plastgraanuli tootmisele. Ühe võimalusena on arutusel kalatöötlemisüksuse rajamine, kui ettevõtte Nordic Trout õnnestub alustada Hiiumaa põhjaranniku lähedal meres vikerforelli kasvatust.

Sulevi portfelli mahuvad ka välisettevõtjad, kes võivad tema poole pöörduda mistahes küsimustega.

Eestis on palju ametkondi, kellel on omad nõudmised. Ettevõtluskonsultantide ülesanne on Sulevi sõnul leida ettevõtja huvidest lähtuvaid lahendusi. „Kuna välisettevõtjaid on Hiiumaal vähe, siis ei ole piiri, et on teemad, mille puhul pole mõtet üldse pöörduda. Mõnikord piisab lihtsalt sellest, et oskan öelda, kes on õige inimene, kellega probleemi edasi lahendada,” rääkis Sulev.

Sulevi kõige suurem proovikivi on kallutada investor otsustama Hiiumaa kasuks: „Oleme investeeringute hankimisel tugevas konkurentsipoolakate ja leedukatega, kelle tööjõupakkumine on suurem, kelle kulubaas on investori jaoks väiksem, kui on tänu Helsingi ja Stockholmiga lähedusele muutunud kulubaas Eestis.” Ta lisas, et edasi tuleb Eesti-sisene konkurents. Lääne-Eestil teravikuna on Tallinna ja Tartuga keeruline konkureerida, sest seal on kõrgkoolid ja neisse koonduvad noored. „Kui investorit on võimalik Hiiumaa kasuks kallutada, püüan ma seda ka teha,” lubas Sulev.

Suuresti Sulevi teeneks on aasta haridusteo tunnustuse saanud Emmaste põhikooli rootsi keele õppe elustamine. Keeleõpe avati koolis paljuskünnu Sulevi järjepidevale tööle välisomanike mõttemaailma kirjeldamisel oma kolleegidele ja kohaliku omavalitsuse spetsialistidele. Viimaste kaudu on viidud teadmised kohaliku kogukonnani ja see on aidanud hiidlastel mõista, kui oluline on anda meie noortele hea ja lisandväärtust pakkuv haridus, mis annaks neile eelise oma tuleviku kindlustamisel ning miks mitte just ettevõtetes, mis kuuluvad välismaalastele.

Paluküla suusarajal peagi ka kunstlume tootmise valmidus

Sel nädalal alustati Paluküla terviserajal kunstlume tootmiseks vajaliku veereservuaari kaevamist.

Juba eelmisel aastal valmis Palukülas 75 meetri sügavune puurkaev, millest saab vett kunstlume tootmiseks. Kunstlund saab tootma hakata, kui miinusraadid langevad alla viie.

Paluküla terviseradade arendatakse, et jõuda nii kaugele, et hakata tootma kunstlund. Selle abil on võimalik märkimisväärselt pikendada suusatamise ja keltutamise aega Hiiumaal. Talviti saab suusamäe parklast alguse kunstlumega kaetud ja valgustatud 1,2-kilomeetrine suusarada.

Kultuuriministeerium rahastab Paluküla terviseradade arendamist aastatel 2019–2022 igal aastal 40 000 euroga ja samaväärselt panustab ka vald. Projekti abil soetatakse kaks lumekahurit,

Paluküla terviseradade arendajad

Foto: Argo Valgma

kõrgsurve konteinerpump ja rajatraktor. Olemas on juba ATV ja rajafrees.

Hiiumaal asuvad Leemeti ja

Paluküla terviserada ning need on avatud ööpäev läbi. Rohkem infot Eesti terviseradade kohta: www.terviserajad.ee.

Emmaste madalseiklusrada valmis

Emmaste osavald püstitas Emmaste keskuse männikusse, poe ja rahvamaja vahelisele alale madalseiklusrada.

Tegemist on suhteliselt suurt väljakutset pakkuva rajaga, kus saavad end proovile panna ja tervislikult vaba aega veeta nii noored kui ka täiskasvanud.

Raja kõrvale tõsteti ümber ka Emmaste jõuõu, mis loob veelgi

suurema eelduse, et seal arendada välja vaba aja veetmise ala.

Osavallavalitsus loodab, et rada kasutatakse heaperemeelikult ning seda saab järgmisel suvel uute elementidega veel laiendada. Nõudlust sellise raja järele oli märgata juba ehitamise ajal, kui noored tööl silma peal hoidsid ja järelevalve all elemente katsetasid. Nooremate seik-

lejate puhul ongi soovitatav, et vähemalt esimesed korrad läbitakse rada koos lapsevanemaga.

Madalseiklusrada hanke võitis Seiklusring OÜ ning see maksis 12 000 eurot, lisaks käibemaks.

Firma esindaja Valdo Kangur rõõmustas, et nüüd on neil Hiiumaal kaks rada, mille eest on vaja hoolt kanda, kuna eelmisel aastal püstitasid nad raja ka Paladele.

Emmaste madalseiklusrada

Foto: Hergo Tasuja

Emmaste parkla asfaltimistööd lõppenud

Septembri teisel nädalal lõppesid asfaltimistööd Emmaste noortekeskuse ja ambulatooriumi parklas.

Tööde käigus tuli maha võtta ka puid, aga parkla keskne suur puu jäi siiski alles, kuna arborist Heiki Hanso veenis osavaldada puu elujõus ning eripäras. „Leidsime projekti ümber tehes võimaluse see puu alles jätta,“ ütles Emmaste osavalla vanem Hergo Tasuja.

Värskelt asfalditud parklas on

28 kohta autodele. Lisaks eraldi osa bussile ja väikebussile, näiteks osavalla sotsiaalbussile, mis eakaid arsti juurde või apteeki sõidutab.

„Parkla on oluline, et inimesed saaksid ambulatooriumis käia, aga ka noortekeskuses, kus lisaks põhiülesannete täitmisele ruume näiteks sünnipäevadeks üritatakse. Suvel ja nädalavahetusel on seda renditud majutuseks,“ rääkis Tasuja.

Valgustuse uuendab Emmaste osavald parklale tänapäevaste nõuete järgi sobivaks järgmisel aastal.

Osavald otsib võimalust ja rahalisi vahendeid, et parklaga ühendada ka skate-park, et noortele vaba aja veetmiseks lisaväljundit tekitada.

Noortekeskuse ja ambulatooriumi parkla ehitustööd maksid 58 000 eurot. Töid tegi AS Tariston.

Monopolihoone nüüd

Foto: Andres Lebin

Monopolihoone enne

Foto: Andres Lebin

Ajaloalise monopolihoone esifassaad sai korda

Kärdla osavald lasi muinsuskaitse toel korda teha Kärdla sadamas asuva ajaloolise monopolihoone esifassaadi. Töid alustati selle aasta juunis.

Esmalt eemaldati kõik aknad ja väravad. Restaureerimise käigus puhastati kogu hoone esisein lahtisest krohvist, peenematest kividest ja savist. Eemaldati eemale vajunud müürikivid ja puhastati need lahtisest kivisodist. Krohvi eemaldamisel välja tulnud augud laoti taas üles Ungru paekiviga. Seejärel krohviti sein uuesti ning viimistleti lubivärviga.

Kõik hoone puitdetailid, mida sai taastada, korrastati. Metallosad puhastati roostest ning värviti üle musta metallivärviga. Kõik lengidetailid valmistati vanade ristlõigete, tappide ja pinnaviimistluse eeskujul. Puitmaterjaliks taaskasutati Kärdla vanast ambulatooriumist pärit kuivi ja lülipuidurohkeid siseseina männipalke.

Laternakonsoolilt eemaldati puitdetailid, puhastati roostest ja värviti musta metallivärviga. Hilisemad elektrijuhtmete kannud säilitati ja puhastati ning kannukandurid värviti.

Välisseina tõmmitsankrud puhastati roostest ning värviti.

Restaureerimistööd kestsid 15. juunist 11. augustini 2020 ja töid tegi OÜ Willu.

Hoia oma kraavid ja truubid korras!

Selleks, et murulapid majade ümber üle ei ujutaks ja sademete lõppedes võimalikult kiiresti ära kuivaksid, saab igaüks palju ära teha.

Näiteks saab hoida oma kinnistutel asuvad ja sellega piirnevad kraavid piisavalt sügavad ning puhtad sinna kogunema kippuvatest setetest, okstest, lehtedest ja muust, mis takistavad vee äravoolu.

Samuti tuleks jälgida kinnistu juurdepääsutee all olevat truupi, et ka sealt oleks tagatud vee vaba liikumine.

Siinkohal kutsume üles kinnistuomanikke üle vaatama ning regulaarselt hooldama oma kinnistutel asuvaid ja sellega piirnevaid kraave ning truupe.

Juhul kui truup tundub olevat umbes või vajab puhastamist, palume ühendust võtta Kärdla Veevärgiga, kellel on truupide puhastamiseks vajalik tehnika. Kärdla Veevärgi klienditeenindus: kvv@kvv.ee, tel 463 2187.

Emmaste parkla

Foto: Kärolyn Kivistik

Vald kingib kompostikorvi koos sobilike kottidega.

Foto: Mirjam Savioja

Vald toetab kõiki soovijaid tasuta kompostikorviga

Alates veebruarist annab Hiiumaa vald kõigile soovijatele MaxAiri kompostikorvi ja sellega koos 100 BioBagi kodustes tingimustes kompostimiseks kasutatavat kotti. Kompostiambriki saab tasuta võtta kõigist viiest vallamajast ja samuti Hiiumaa jäätmejaamast.

Kompostimine on keskkonnasäästlik ja aitab vähendada pere prügi kuni poole võrra. Biolagunevad jäätmed võiks alati võimaluse korral muudest jäätmetest eraldi koguda, sest neid saab taaskasutada kompostmullana koduaias või kasvuhuones.

Kui kinnistul ei ole võimalik kompostida, saab biojätmeid kinnistupõhiselt ära anda. Selleks tuleb sõlmida ASiga Keskkonnateenused leping ning võtta kasutusele eraldi ja sobivas suuruses prügikast, näiteks 80, 140 või 240 liitrit.

Hiiumaa valla jäätmekava 2021–2026 on valmimas

Hiiumaa valla jäätmekava annab ülevaate kohaliku omavalitsuse jäätmekäitluse korraldusest: jäätmemajanduse olukorra kirjeldus ja ülevaade jäätmemajandusega seotud probleemidest, eesmärkidest. Uue jäätmekavaga määratakse ära eesmärgid aastateks 2021–2026 ning seal kirjeldatakse tegevusi nende saavutamiseks.

Hiiumaa valla jäätmekava avalik väljapanek on 5.–19. oktoobri, avalik arutelu 21. oktoobril 2020 kell 16–17.30 vallamajas Kärklas Keskvaljak 5a.

Avaliku väljapaneku ajal saab materjalidega tutvuda valla kodulehel ning kohapeal tööpäevadel Kärklas vallamajas.

Hiiumaa vallal on jäätmekava aastateks 2016–2020, seega tuleb koostada järgmiseks perioodiks uus jäätmekava. Jäätmekava võtab vastu volikogu.

Lisainfo: aljas@hiiumaa.ee või telefonil 523 5887.

Ohtlike jäätmete kogumisringid jätkuvad oktoobris

Korrage liigub ohtlike jäätmete kogumisringidel igas osavallas kaks autot, mis peatuvad määratud kogumispunktides ja võtavad vastu ohtlikke jäätmed. Ohtlikud jäätmed tuleb üle anda kokku kogumist autojuhile. **Kogumisringidel eterniiti vastu ei võeta!**

Ohtlikke jäätmeid kogub Hiiumaa vald Keskkonnainvesteeringute Keskuse toel.

Käina osavallas 10. oktoobril

Esimene ring

Vaemla bussipeatus kell 8.30–8.45
Niidiküla bussipeatus kell 8.50–9.05
Esiküla bussipeatus kell 9.10–9.25
Kassari bussipeatus kell 9.30–9.45
Holsmeri bussipeatus kell 9.50–10.05
Utu bussipeatus kell 10.15–10.30
Kuriste bussipeatus kell 10.40–10.55
Taterma bussipeatus kell 11.00–11.15
Aadma bussipeatus kell 11.25–11.40
Ühtri bussipeatus kell 11.45–12.00
Männamaa bussipeatus kell 12.05–12.20
Kaigutsi I bussipeatus kell 12.25–12.40
Selja bussipeatus kell 12.50–13.05

Teine ring

Allika bussipeatus kell 8.30–8.50
Putkaste bussipeatus kell 8.55–9.15
Nõmme bussipeatus kell 9.20–9.40
Kolga bussipeatus kell 9.45–10.05
Mäeltse bussipeatus kell 10.10–10.30
Moka bussipeatus kell 10.35–10.55
Luguse bussipeatus kell 10.15–10.35
Ristivälja bussipeatus kell 10.50–11.10

Pühalepa osavallas 24. oktoobril

Esimene ring

Tubala bussipeatus kell 8.30–8.45
Nõmbe bussipeatus kell 8.55–9.10
Tammela bussipeatus kell 9.20–9.35
Undama bussipeatus kell 9.45–10.00
Vilivalla bussipeatus kell 10.10–10.25
Viilupi, Kalginiidi bussipeatus kell 10.45–11.00
Salinõmme bussipeatus kell 11.10–11.25
Soonlepa karjamõisa hoone parkla kell 11.40–11.55
Sarve, Mäe bussipeatus kell 12.05–12.20
Hilleste, Aruküla bussipeatus kell 12.30–12.45
Vahtrepa, riigi tee ja Kõrtsi tee rist kell 12.55–13.10
Hagaste, Ranna tee ja Hilleste-Hellamaa teede ristmik kell 13.20–13.35

Teine ring

Hellamaa perekeskuse parkla kell 8.30–8.50
Kuri bussipeatus kell 8.55–9.15
Suursadama-sadama parkla kell 9.20–9.40
Partsi bussipeatus kell 9.45–10.05
Reikama bussipeatus kell 10.10–10.30
Sakla, Palade lasteaia parkla kell 10.35–10.55
Palade bussipeatus kell 10.10–10.30
Kukka bussipeatus kell 10.35–10.55
Lõbembe, Hiissaare bussipeatus kell 11.00–11.20
Paluküla bussipeatus kell 11.30–11.50
Hausma, Antoni bussipeatus kell 11.55–12.15
Taresta-Lehtma teerist (kaalumaja parkla) kell 12.30–12.50

Kõrgessaare osavallas 31. oktoobril

Esimene ring

Kodeste riigi teel, Mudaste tee algus kell 8.30–8.50
Mudaste riigi teel, Mudaste tee algus kell 9.00–9.20
Reigi suure mnt ja Reigi küla tee rist kell 9.30–9.50
Rootsi bussipeatus kell 9.55–10.15
Viskoosa Näkmani tee 7 parkla kell 10.20–10.40
Isabella-Lauka, Isabella tee Sarapuu katastriüksuse juures kell 10.50–11.10
Kurusu-Lauka, Heigi tee Matse katastriüksuse ristmik kell 11.15–11.35
Lauka kooli sööklä parkla kell 11.40–12.00

Teine ring

Kalana Sadama pakendipunkt kell 8.30–8.50
Hirmuste bussipeatus kell 9.00–9.20
Ojaküla mnt, Pakapõllu katastriüksus kell 9.35–9.55
Ülendi riigi tee, Ülendi külatee rist (lõunapoolne) kell 10.00–10.20
Kõpu küla kaevu juures kell 10.25–10.45
Koduspe riigi mnt Teeleõue juures kell 10.50–11.10
Suureranna riigi tee ja Suureranna lautrite rist kell 10.25–10.45
Palli riigi teel Maria katastriüksuse juures kell 11.05–11.25
Luidja ranna parkla kell 11.35–11.55
Paope-Hüti teerist kell 12.00–12.20

Kogumisringil saab ära anda

- värvid, lakid, lahustid, liimid
- ravimid, süstlad
- akud, patareid
- õljajätmed, määrdeained, mootoriõli
- absorbendid, õlifiltrid, filtermaterjal, saastunud kalts jms,
- aiandusmürgid, väetised
- fotokemikaalid
- leelised, happed ja muud olmekemikaalid
- elavhõbedat sisaldavad jäätmed, sh päevavalguslambid
- elektri- ja elektroonikajätmed
- ohtlike aineid sisaldav ja saastunud pakend

Eterniiti võib viia ka jäätmejaama

Asbesti sisaldav eterniit on purunedes tervisele ohtlik, kuid seda saab viia ka ise jäätmejaama. Hiiumaa jäätmejaamas maksab ühe tonni eterniidi üleandmine 120 eurot. Lisainfo jäätmejaama veebilehel www.hiiprygila.ee.

Ohtlike jäätmete kogumisringidel eterniiti vastu ei võeta. Eterniiti võetakse tasuta vastu neilt, kes registreerisid oma koguse ja kellele osavald äraandmise võimaluse üle kinnitas. Huvi eterniiti tasuta ära anda on mõistetavalt suur. Kuna vastuvõetav kogus on piiratud, siis paraku kõik soovijad sel korral eterniiti tasuta ära anda ei saanud. Palume ebamugavuste pärast vabandust.

Leluselja looduskaitseala moodustamise väljatöötamise kavatsus

Keskkonnaamet teatab, et kavandamisel on Leluselja looduskaitseala moodustamine Hiiumaakonnas.

Valminud on vastava määrase eelnõu väljatöötamise kavatsus. Kavandatav kaitseala asub riigimaal ja selle pindala on 5,4 hektarit.

Väljatöötamise kavatsusega saab tutvuda 7. septembrist 5. oktoobrini 2020 Keskkonna-

ameti veebilehel www.keskkonnaamet.ee.

Ühtlasi teeb amet looduskaitse seaduse § 9 lg 4 punkti 3 alusel ettepaneku arutada asja ilma avaliku koosolekuta. Vastava ettepanekuta avalikku koosolekut aruteluks ei korraldata.

Parandusettepanekud ja vastuväited Leluselja looduskaitseala moodustamise kohta palub amet esitada kirjalikult Keskkonna-

naameti e-posti aadressil info@keskkonnaamet.ee hiljemalt 6. oktoobril 2020.

Kui selleks tähtjaks ei ole väljatöötamise kavatsuse kohta parandusettepanekuid või vastuväiteid esitatud, arvestatakse, et vastuväited puuduvad. Pärast tutvustusaia lõppu esitatakse väljatöötamise kavatsus 2021. aasta algul keskkonnaministri le määrase eelnõu menetluse

algatamiseks. Määruse eelnõu kohta on võimalik arvamust avaldada menetluse algatamisele järgneval teisel avalikustamise perioodil.

Väljatöötamise kavatsusega saab tutvuda Hiiumaa valla veebilehel: „Valdkonnad“ > „Keskkond ja heakord“ > „Looduskaitse“.

Lisainfo: Andres Miller, 503 6455, andres.miller@keskkonnaamet.ee.

Tööpakkumine: psühholoog Käina kooli

Käina kool otsib oma meeskonda psühholoogi – 0,5 ametikohta. Kandidateerimisavaldus, CV ja haridust tõendavate

dokumentide koopiad saab saata veel täna, 25. septembril: kool@kaina.edu.ee. Täpsem info telefonil 501 9113.

KOPi taotluste tähtaeg juba 1. oktoobril

Kohaliku omaalgatuse programmi toetuste esitamise tähtaeg on 1. oktoober.

Programmi eesmärk on tugevate ja omaalgatusel põhinevate kogukondade tekkimine ja püsimine. Programmi viiakse ellu järgmiste meetmete kaudu:

- meede 1 – kogukonna areng;
 - meede 2 – elukeskkonna ja kogukonnateenuste arendamine.
- Meetme 1 (kogukonna areng) kaudu toetatakse tegevusi, millega panustatakse kogukonnaliikmete teadmiste ja oskuste kasvu, kogukonna identiteedi tugevnemisse ja tõhusama koostöö tekkesse.

Meetme 2 (elukeskonna ja kogukonnateenuste arendamine) kaudu toetatakse tegevusi, millega panustatakse kogukonnaliikmete ühistegevust soodustavate avalikus kasutuses olevate

objektide rajamisse ja arendamisse ning kogukonnaliikmetele vajalike teenuste pakkumisse.

Ühe projekti toetuse piirsumma on 1. meetmes 2500 eurot ja 2. meetmes 4000 eurot.

Taotlus tuleb esitada hiljemalt 1. oktoobriks 2020 kl 16.30 Hiiu- maa Arenduskeskuse e-posti aadressil arenduskeskus@hiiumaa.ee.

Taotleda võivad piirkondlikult ja avalikes huvides tegutsevad:

- mittetulundusühingud, milles ei osale liikmena kohalik omavalitsus või riik;
- sihtasutused, mis pole asutatud kohaliku omavalitsuse või riigi osalusel.

Lisainfo: Kaja Sõrmus, tel 5345 9558, kaja.sormus@hiiumaa.ee ja Hiiu- maa Arenduskeskuse veebilehel.

Hiiumaa sotsiaalkeskuse teated

Kõrgessaare päevakeskuses

5. oktoobril alates kl 8.30 pediküüriteenus. Eelnev registreerimine Heli tel 5333 9472.

5. oktoobril algab

tervisevõimlemisering. Tunnid toimuvad esmaspäeviti ja kolmapäeviti kl 15–16.

Kolmapäeviti kl 13–14.30 seeniortantsuring.

13. oktoobril väljasõit Käina spordikeskusesse: jõusaa- li kasutamine kl 12–12.30, vesivõimlemine kl 12.30–14. Osavõtust teatada Heli tel 5333 9472. Osalustasu viis eurot. Transport: 11.10 Kõrgessaare, Lauka, 11.15 Viskoosa, 11.20 Kidaste, 11.35 Kärda.

14. oktoobril alates kl 8.30 pediküüriteenus. Eelnev registreerimine Heli tel 5333 9472.

19., 21. ja 26. oktoobril alates kl 8.30 massaažiteenus. Eelnev registreerimine Heli tel 5333 9472.

20. oktoobril alates kl 8 juuk- sur. Eelnev registreerimine

Sirje Vaku tel 463 1297, 5666 2317.

22. oktoobril kl 13 koosviibimine: sünnipäevalaste õnnitlemine, infotund sotsiaaltöötajatega. Transport: 11.45 Kiivera, 12.25

Rootsi, Pihla, 12.30 Lauka, Viskoosa.

Kolmapäeviti ja reedeti kl 10–14 saab tervisemajas käia saunas, kehtib tunnihind viis eurot. Leiliruum mahutab kuni kolm inimest. Eraldi saunaruum meestele ja naistele. Sauna kasutamiseks enne kindlasti kokku leppida Arturi tel 505 5732.

Kõrgessaare päevakeskuses saab pesta pesu ja käia duši all, enne kokku leppida Inna tel 504 2292.

Omastehooldajad

Hiiumaa omastehooldajad kohtuvad 29. oktoobril kell 15 sotsiaalkeskuse juures (Tuuru maja), et sõita Käinasse Tuule- torni külastama. Täpsem info Raili tel 5308 1035.

„Ettevõtliku hiidlase“ uus taotlusvoor avatud

Hiiumaa noortealgatuste projektikonkursi „Ettevõtlik hiidlane“ uue taotlusvooru tähtaeg on 20. oktoobril.

- Osaleda saavad kõik **Hiiu- maal elavad või õppivad noored vanuses 7–26 aastat.**
- Ideid saab esitada **üksi või kuni viieliikmelise noortegrupiga.**
- Toetust saab küsida **kuni 500 eurot.**

Projektikonkursi eesmärk on toetada noortekogukonna või noore isikliku arengule

suunatud ja noorte endi algatatud ideede väljatöötamist ja elluviimist. Toetatud projektide kaudu omandatakse uusi oskusi, saadakse uusi kogemusi ja kontakte ning arendatakse ettevõtlikkust.

Konkursil parimaks hinnatud ideid rahastab Euroopa regionaalarengu fond ning konkursi korraldab Sihtasutus Hiiumaa Arenduskeskus koostöös Hiiumaa noortespetside võrgustikuga.

Lisainfo ja ideede esitamise: bit.ly/evhiidlane.

Hiiumaa vabähenduste tunnustamine 2020

Otsime Hiiumaa tublimaid kodanikke, vabähendusi, ettevõtteid ja muid organisatsioone, kes on aktiivsed kodanikuühiskonna eestvedajad või toetajad ja viimase aasta jooksul ühiskonnas midagi head teinud, olgu tegu ise ükskõik kui suur või väike.

Kandidaate saavad esitada kodanikuühendused, omavalitsus, äriühingud, üksikisikud ja mittetulundusühingud ise, kes saavad oma tublit tegevust ankeedis avalikustada.

Kandidaate saab esitada kuni

7. oktoobrini. Tunnustused antakse kätte 26. novembril peetaval Hiiumaa tänuüritusel.

Tunnustamise kategooriad:

- parim kodanikuühendus,
- uuenduslik algatus/võimas tegu,
- koosmeelekandja,
- pärandikandja,
- parim vabatahtlik,
- hooliv kodanik,
- kodanikuühiskonna toetaja.

Lisainfo:

Kaja Sõrmus, tel 5345 9558, kaja.sormus@hiiumaa.ee.

Transporditeenus

Kärda piirkonnas invabussi tellimine kohalikeks sõitudeks ja mandrisõidud rehabilitatsiooni- või meditsiinasutusse eakatele ja puudega inimestele.

Info: Pille Alevi, pille.alevi@hiiumaa.ee, tel 505 5746 või 463 6094

Sotsiaaltoetuste taotlemine

15. oktoobril kell 10–12

sotsiaaltoetuste taotluste vastuvõtmine Suuremõisa raamatukogus. Info: Urme Soonvald, tel 463 6844, 521 0997.

15. oktoobril kell 11–12 sotsiaaltoetuste taotluste vastuvõtmine Viskoosas. Info: Pille Näksi, tel 5855 3736.

Kärda sadama saun

10. ja 24. oktoobril kell 13–15 meestele, kell 15.30–18 naistele.

Tunnusta Hiiumaa ettevõtjat!

Hiiumaa Arenduskeskus koostöös Hiiumaa valla, Hiiumaa Ettevõtjate Liidu, Hiidlaste Koostöökogu, Swedbanki ja Hiiu Lehega kutsuvad üles tunnustama Hiiumaa parimaid ettevõtjaid järgmistes kategooriates:

- aasta alustaja,
- Hiiumaa sõber,

- kogukonna tegija,
 - Hiiumaa mainekujundaja.
- Hindamiskomisjon teeb otsused veel kahes kategoorias:
- aasta tegija,
 - aasta investeerija.

Kandidaate saab esitada

7. oktoobrini Hiiumaa Arenduskeskuse veebilehel.

Konkurss noore pere korteritele Käinas

Käina osavallavalitsus kuulutas välja konkursi kahele noore pere korterile:

- Hiiu mnt 1c–1, üldpinnaga 62,4 m², baasüürihind 224,64 eurot,
- Hiiu mnt 1d–4, üldpinnaga 45,3 m², baasüürihind 176,70 eurot.

- Noorele perele hinnasoodustused vastavalt kehtestatud tingimustele. Info tel 462 2883.

Taotlused esitada Käina osavallavalitsusele hiljemalt 12. oktoobril: kaina@hiiumaa.ee.

Hiiumaa roheline märgi sügisene taotlusvoor

Garantiimärk Hiiumaa roheline märk antakse Hiiumaal toodetud kvaliteetsele kaubale, kaubarühmale või Hiiumaal pakutavale teenusele, mis on saadud jätkusuutliku majandamise tulemusena, väärtustab ning väärtustab kohalikku loodus- või inimressurssi, traditsioonilisi oskusi ja kohalikku kultuuri.

Hiiumaa roheline märgi taotlemise sügisene voor kestab 15. oktoobrini. Lisainfo Hiiumaa arenduskeskuse veebilehelt.

Teated

Ujumisaeg puuetega inimestele

Kolmapäeviti kell 18.30–20 on jälle võimalus puuetega inimestel Käina spordikeskuse ujulas tasuta ujumas käia.

Beebikool otsib juhendajat

Käina päevakeskuse beebikool vajab beebikooli juhendajat. Lisainfo: malle@hiiumaapik.ee.

Line-tants algab taas

Trennid toimuvad teisipäeviti kl 19.30–20.30 Kärda põhikooli väikeses saalis. Treeninguid juhendab Tiina Kaev. Line-tants on hea võimalus nautida head muusikat ja veeta aega toredas seltskonnas! Lisainfo: tiinakaev@gmail.com.

Tiina tantsustuudio ootab lapsi

Tiina tantsustuudio võtab vastu uusi tantsijaid VIII põhirühma. Oodatud on I ja II klassi õpilased. Eelregistreerimine ja info: tiinakaev@gmail.com.

Hellamaa perekeskuse teated

Hellamaa perekeskus pakub kodu-, sotsiaaltranspordi-, pensionaadi- ja päevakeskusteenust. Perekeskuses on valla eakatel pesupesemise võimalus, samuti saab rentida ruume üritusteks.

Perekeskuses tegutseb laulutantsuring seltsing Pühalepa Lustilised ja klubi Pühalepa Vanamehed.

Korraldame mitmesuguseid üritusi, töötubasid ja näitusi. Sep-

tembri lõpuni saab vaadata näitust „Kooliajad – koolimajad...“.

Perekeskus alustab uut hooaega 30. septembril kell 11. Ootame kohvilauda lauljaid laulma, tantsijaid tantsima ja kõiki teisi, kes soovivad perekeskuse tegevistest kaasa lüüa.

Perekeskus on avatud esmaspäevast reedeni kl 8.30–16.30. Telefon 469 4630, e-post pyhalepa.perekeskus@hiiumaa.ee

MEIE SEAST ON LAHKUNUD

TIIU MAANDI
VIRVE TÜLL
AASA VAIKNE
JAANUS KÕRV
URMAS TARA

Kaastunne lähedastele!

Tulekul Hiiumaale

25.–26. septembril maal elamise päev „Hiiumaale elama!”

R, 25. septembril kell 18 algab Pikas majas muusikaliste reedeõhtute sari „Õhtumuusika Muuseumis”. Esinevad Arvo Hasasma ja Peeter Klaas gambadel, üllatusesinejad muusikakoolist. Järgmised muusikaõhtud toimuvad: 16. oktoobril, 13. novembril ja 4. detsembril kell 18 Pikas majas.

L, 26. septembril
Kl 10–14 väike sügislaat Kuri külas V Tahkuna maastikujooks:
kl 11.30–12.45 registreerumine, lastejooksud

kl 13 ühisstart jooksudele Sõru XIV regatt Sõru sadamas

P, 27. septembril
Kl 9 XIV Rudolf Tobiase nimeline klaveriõpilaste konkurss Käina huvi- ja kultuurikeskuses

Kl 10–14 Kuidas mesilased Lemmena mesindustalus talveks valmistuvad? Lemmena mesindustalu

E, 28. septembril kl 19–20.40 kinoteater: „Vihanemee.com” Kärkla kultuurikeskuses

N, 1. oktoobril
Kl 12.45 muusikapäeva kontsert Käina huvi- ja kultuurikeskuses: Urmas Sisaski looming Lauri Väinmaa (klaver) esituses

Kl 17 kontsert „3 poistekoori kohtumine” Kärkla kultuurikeskus. Tasuta

R, 2. oktoobril
Kl 12–16 infopäev „Bioturvalisuse kava koostamine linnukasvatustevõttes” Suuremõisa lossis

L, 3. oktoobril

Kl 11–17 linnu- ja loomakasvatustevõtete külastused Hiiumaale

P, 4. oktoobril kl 16 jazz-kontsert, muusikud Prantsusmaalt – Emile Parisien sopransaksofonil ja Roberto Negro klaveril Käina huvi- ja kultuurikeskuses

Kell 12 eakate päeva tähistamine Kärkla kultuurikeskuses. Muusikat teeb ansambel Peohiid

E, 5. oktoobril

Kl 18 Kärkla mudilaskoori kontsert „Pisike puu” Kärkla kirikus 12.–16. oktoobril koolihariduse andmise nädal Kärkla põhikoolis

R, 16. oktoobril Hiiumaa spordinädalavahetus (rattapädalavahetus) Emmastes. Lisainfo: www.aerobike.ee

Kl 18–20.30 vabariigi pillimehe Juhan Uppini Eesti tuur Kärkla kultuurikeskuses

L, 17. oktoobril kl 18 Käina huvi- ja kultuurikeskuse noored kutsuvad ABBA show’le

P, 18. oktoobril Wambola rahvaretk 2020

R, 23. oktoobril kell 19 idamaine sügiskontsert Kärkla kultuurikeskuses – tantsutrupi Sukar kontsert, kus esinevad ka sõpruskollektiivid ja solistid Hiiumaalt ja mandrilt. Kontsert on laudadega, kohtade arv piiratud.

L, 24. oktoobril kell 15 Kärkla kultuurikeskuses Eestimaa rahvamaja päeva programm ja Naaditeatri lavastuse „Perekond” esietendus

Näitused

Hiiumaa muuseumi Pikas majas

30. septembrini näitus „50 aastat rannas”

Näitusele on vaatamiseks välja pandud ujumisriided aastatest 1950–1990. Näha saab lillelisi bikini, Marilyn Monroe stiilis daamitrikooide, rannamantleid, meeste ujumispükse, laste rõõmsaid ja puhvis rannariideid. Näituse autorid on Malle Pajula ja Siiri Heinmaa

30. septembrini näitus „Mõis muuseumis”

Mõisaärg sai ligi sada aastat tagasi läbi, aga mälestustes püsib see edasi. Küll teame, et keegi meie esivanematest teenis saksu ja sai kingiks kleidiriide või hoopis hakkas vastu ja sai tallis peksa. Lugusid on igasuguseid, kuid needki võivad meelest minna, kui kirja ei pane. Sellel näitusel toob Hiiumaa muuseum rahvale näha just sellised esemed ja jutud, mille kohta on teada või vähemalt aimata seos mõisate ja mõisnikega. On mööblit ja tarberiistu, on teenijatele tehtud kingitusi, on dokumente ja riideesemeid, neist mõned õige haruldased ja erilaadsed. Kui aga mõelda sellele sajandeid kestnud ja pea kõiki siinseid inimesi puudutanud majandussüsteemile, pole neid asju sugugi liiga palju. Aga kas juurde on veel kusagilt koguda, ei oska öelda. Teeme koos selgeks.

30. novembrini näitus „Kummardus Otile”
Näitusega teeme kummarduse meie seast ootamatult lahkunud kunstnikule Ott Lambingule, kelle

panus viimaste aastakümnete Hiiumaa kunstiellu on olnud hindamatu. Näitusel on eksponeeritud Ott Lambingu maalid ja seinapannod, aga ka albumid ja teised materjalid, mis annavad aimu Otist kui mitmekülgsest ajaloo jäädvustajast.

Septembri lõpuni on Pikk maja ja Kassari muuseumimaja avatud iga päev. **Alates oktoobrist on uued ajad:** Pikk maja avatud E–L kl 10–17, Kassari muuseumimaja T–L kl 10–17. Rudolf Tobiase majamuuseum ja Mihkli talumuuseum avatud ettetellimisel.

Kärkla kultuurikeskuses

27. septembrini näitus „Arheoloogilised uuringud Eestis 2019”

30. septembrini näitus „Leit-sak” Roberta Laas

1. oktoobrist 4. novembrini laste kunsti- ja loomeringide näitus 2.–30. oktoobriini Mae Kivilo ja Jaak Johanson akvarellid ja illustatsioonid näitusel „Maatuul”. Avamine 2. oktoobril kell 17.

Nelja Nurga galeriis

2.–31. oktoobril Ulla Kerge personaalnäitus „Ei siin, ei seal”
Näituse avamine reedel, 2. oktoobril kell 16. Olete oodatud.

Galerii müügiosas Hiiumaaga seotud loojate loomingut näitusmüük.

Sügistalvisel perioodil galerii avatud R–L kl 11–15, muul ajal kokkuleppel.

Kontakt: Kaja Hiis-Rinne tel 510 9255, Helle-Mare Kömmus 529 9429, Kalli Sein 503 2246.

Maal elamise päev 2020: Hiiumaale elama!

Oled unistanud Hiiumaale kolimisest, aga tahad esmalt Hiiumaaga lähemalt tutvust teha? Vajad nõu, kellelt üürida armas koduke või osta maa-tükk majaehituseks? Soovid näha lasteaeda, kooli, vaba aja veetmise võimalusi? Maitsta ja osta kaasa hiiumaist toitu? Kuulata nende lugusid, kes on tulnud ja jäänud?

Kõike seda ja rohkemgi saad ühel kaunil sügispäeval, 26. septembril, kui maal elamise päeva peetakse üle Eesti. Hiiumaal aga alustame juba eelmisel õhtul.

25. septembri õhtul kl 18 Emmaste noortekeskuses vestlusring „Hiiumaale elama – tulla või mitte tulla?”. Arutelu osalevad uushiidlased, taashiidlased ja põlishiidlased. Vestlusringi juhib Hergo Tasuja. Veebiüle-

kanne Hiiumaa valla Youtube’i kanalil. Võimalus arutelu kaasa lüüa ka veebi vahendusel.

26. septembril

Kl 10–14 Emmaste sügislaat Valgu seltsimaja juures.

Avatud „Hiiumaale elama” infotelk. Valgu seltsimaja tutvustus. Avatud Valgu baari kohvik. Tantsuõhtu Valgu baaris.

Kl 10–14 avatud Emmaste raamatukogu.

Võimalik tutvuda raamatukogu tegevusega ja avastada raamatukogu kaugtöökantori võimalusi.

Kl 12–15 avatud Emmaste lasteaed Naksitrallid: tegevus lastele, avatud Naksitralli kohvik.

Kl 12–16 avatud Emmaste noortekeskus/vaba aja keskus: tegevus lastele ja noortele, avatud noortekohvik.

Kl 14–15 avatud Tärkma sadam – sadama tutvustus. Lood sadama ajaloost, praegusest seisust ja tulevikust.

Kl 14–16 avatud Sõru muuseum – saab tutvuda Sõru muuseumi kaugtöökantori võimalustega ja muuseumi näitustega.

Kl 12–15 avatud Emmaste põhikool – võimalus tutvuda kauni mõisakooliga. Avatud Kati söögituba.

Toimub Sõru regatt Sõru sadamas, avatud sadama kõrts.

Osavalla asutuste ja põnevate paikade tutvustamiseks toimub seikluslik külastusmäng.

Infot maal elamise päeva kohta Hiiumaal leiad Facebooki lehelt „Hiiumaale elama!”.

Kasuta maal elamise päeval Navicupi kaardirakendust.

Mis saladus peitub Tuuletorni mustris?

Hiiumaa uuel elamuskeskusel Tuuletornil on pilkupüüdev fassaad. See pole aga niisama omanäoline muster, vaid Tuuletorni arhitektuurilahenduse taga peitub oma lugu.

Torni sähvivasse ja päikese käes sillerdavas fassaadigraafikasse on sisse põimitud Agu Takise loodud Hiiumaa laulu refrään. Ehitusmehed väänasid torni metall-liistakuid konkreetse süsteemi järgi.

Pala „kirjutas” numbriteks ja koodiks ERSO kauaaegne ja ka praegu orkestris teist viulit mängiv Tõnis Pajupuu ning nii saigi muusika Tuuletorni fassaadi sisse kootud.

Elamuskeskus Tuuletorn ootab avastama. Tuuletorn ja ronimissein on avatud ka sügistalvisel hooajal.

Tuuletorn Foto: Ivo Panasjuk

Ametikooli ja arenduskeskuse kursused

Korraldavad Hiiumaa Arenduskeskus koostöös Hiiumaa Ametikooliga

Vene keele kursus: 13. oktoobril alustab tasuta **vene keele algkursus**. Tunnid toimuvad teisipäeviti kl 17.30–20 Suuremõisa lossis. Koolitaja Sirje Heinma.

Tulemuslik mõjutamine ja loovprobleemilahendus: 6.–7., 13.–14. ja 20.–21. novembril Kärklas Moe Muusa Disainivabrikus. Kokku 40 tundi. Koolitaja: Kaja Puck. Sihtgrupile tasuta.

Lisainfo:

Kaja Sõrmus, tel 5345 9558 või Jane Üksik, tel 5690 7446.

Hiiumaa Ametikooli kursused

Tehnilise joonestamise baaskursus: 2., 16., 23., 30. oktoobril, 13. ja 27. novembril, 11. detsembril Suuremõisa lossis. Kokku 60 ak tundi. Koolitajad: Ain Jepsõv ja Andres Veel. Sihtgrupile tasuta.

Töökeskonnaspetsialistide ja -volinike koolitus: 5.–7. oktoobril Suuremõisa lossis. Kokku 24 ak tundi. Koolitaja Viktor Rõbtsenko. Koolituse hind: 149 eurot.

Ohtlike puude langetamine: 16.–17. ja 30.–31. oktoobril Suuremõisa lossis. Kokku 30 ak tundi. Koolitaja Silver Treiman. Sihtgrupile tasuta.

Puhastusteeninduse alused:

22.–24. oktoobril ja 12.–14. novembril Suuremõisa lossis. Kokku 60 ak tundi. Koolitaja: Liis Jurjev, Cleanmanagement OÜ. Sihtgrupile tasuta.

Alustava ettevõtja baaskursus: 27.–30. oktoobril, 3.–6. novembril, 24.–27. novembril Suuremõisa lossis. Kokku 96 ak tundi. Koolitaja: Viktor Rõbtsenko. Sihtgrupile tasuta.

Koolituste lisainfo ja registreerimine telefonil 5690 7746 või aadressil koolitused@hak.edu.ee https://hak.edu.ee/et/koolituskalender.

Hiiumaa Teataja uueks koostööpartneriks sai Postimees Grupp

Hiiumaa Vallavalitsus saatis suvel välja pakkumuskutsed, et leida koostööpartner Hiiumaa Teataja väljaandmiseks järgmisel perioodil. Parima pakkumise tegi AS Postimees Grupp, kes külgendab, trükib ja kannab vallalehe kõigisse valla postkastidesse endiselt kord kuus järgmise poolteise aasta jooksul.

Uue teenusepakkujaga muutub see, et leht hakkab jõud-

ma kõigisse postkastidesse iseseisvalt, st enam ei tule vallalehega kaasa Hiiu Leht. Lehe viib Omniva laiali kahe päeva jooksul – kui reedel teie postkasti Hiiumaa Teataja ei jõua, tasub oodata ka esmaspäeval. Kui Hiiumaa Teataja ka esmaspäevaks ei jõua, siis palun pöörduge Omniva klienditeenindusse info@omniva.ee. Soovi korral võite ka pöörduda Hiiumaa Teataja toimetuse

poole e-posti aadressil info@hiiumaa.ee ja vahendame teie soovi.

Sisuga täidavad lehe endiselt valla ametnikud ja töötajad. Lugusid toimetavad avalike suhete osakonna juhataja Liina Siniveer, avalike suhete spetsialist Kätlyn Kivistik ja kultuuri-

Hiiumaa Teataja ilmub kuu viimasel reedel. Mõnusat lugemist!

Hiiumaa Teataja, Hiiumaa valla väljaanne

Toimetajad: Liina Siniveer, tel 5386 7606, Kätlyn Kivistik ja Anu Tammeaar

Kujundus Kersti Simsalu, **küljendus** Katri Henga

Trükikoda Kroonpress

Hiiumaa Teataja ilmub kuu viimasel reedel. Info ja teated järgmise kuu lehte

on oodatud eelneva kuu 15. kuupäevaks: info@hiiumaa.ee